

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

Iphondo leMpuma Kapa: Isebe leMfundo
Provinsie van die Oos Kaap: Departement van Onderwys
Porafensie Ya Kapa Botjhabela: Lefapha la Thuto

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

JUNIE 2025

REKENINGKUNDE V2

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

★ J A C C N A 2 ★

Hierdie vraestel bestaan uit 14 bladsye, insluitend 'n formuleblad
en 'n 9-bladsy antwoordeboek.

HOU HIERDIE BLADSY OOP.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word voorsien waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. 'n Formuleblad met Finansiële Aanwysers is aan die einde van hierdie vraestel aangeheg.
4. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.
5. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
6. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.
7. Toon ALLE bewerkings tot EEN desimale punt, waar van toepassing.
8. Skryf netjies en leesbaar.
9. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

VRAAG	ONDERWERP	PUNTE	MINUTE
1	Rekonsiliasies en Interne Beheer	35	30
2	Kosterekeningkunde	45	35
3	Voorraad	35	25
4	Vaste Bates en Probleemoplossing	35	30
TOTAAL		150	120

VRAAG 1: REKONSILIASIES EN INTERNE BEHEER (35 punte; 30 minute)**1.1 DEBITEURE-OUDERDOMSONTLEDING****GEVRA:**

1.1.1 Verduidelik EEN punt om te wys waarom 'n debiteure-ouderdomsontleding 'n belangrike interne beheermaatreël is vir enige besigheid wat op krediet verkoop. (2)

1.1.2 Verwys na **Inligting B** en verduidelik TWEE probleme wat deur die debiteure-ouderdomsontleding uitgewys is. Verskaf name en syfers in jou antwoord. (6)

INLIGTING:

A. Debiteure word 30 dae krediet toegestaan.

B. Debiteure-ouderdomsontleding op 31 Mei 2025:

DEBITEURE	KREDIET LIMIET	TOTAAL VER-SKULDIG	LOPEND	30 DAE	60 DAE	90 DAE
R Bouwer	14 000	12 000	6 200	5 800		
W Holtz	7 000	8 400	7 600	800		
R Jansen	14 000	2 900	1 000			1 900
E Peens	36 000	35 000	14 050	9 725	6 595	4 630
D Rootman	7 000	7 000	3 800		3 200	
		65 300	32 650	16 325	9 795	6 530
		100%	50%	25%	15%	10%

1.2 DEBITEUREREKONSILIASIE

Jy word voorsien van inligting uit die boeke van Thomson Handelaars vir April 2025. Die boekhouer het opgemerk dat die saldo van die Debiteure-kontrolerekening nie met die totale van die Debiteurelys ooreenstem nie.

GEVRA:

Bereken die korrekte saldo van die Debiteurekontrolerekening en die korrekte totale van die Debiteurelys op 30 April 2025. Gebruik die tabel in die ANTWOORDEBOEK en toon 'n bedrag met "+", "-" of "geen inskrywing" vir elke fout of weglating wat opgespoor word. (17)

INLIGTING:

A. Saldo van die Debiteurekontrolerekening op 30 April 2025, R65 600.
Totaal van die Debiteurelys op 30 April 2025, R67 790.

B. Foute en weglatings opgespoor:

- (i) 'n Debiteur met 'n saldo van R2 500 is uit die Debiteurelys weggelaat.
- (ii) 'n EFO-betaling van R1 200 om 'n rekening van R1 300 te vereffen is deur 'n debiteur gemaak en dit is korrek in die Kontantontvangstejoernaal aangeteken. Die transaksie is nie na sy rekening in die Debiteuregrootboek oorgeboek nie.
- (iii) Die totaal van die Debiteurejoernaal is met R1 800 te min bereken.
- (iv) Geen inskrywing is gemaak vir goedere wat deur 'n debiteur teruggebring is nie, R2 700.
- (v) Rente van R125 is op die agterstallige rekening van 'n debiteur gehef. Dit is in die Algemene Joernaal as R125 aangeteken, maar dit is na die debiteur se rekening as R215 oorgeboek.
- (vi) Handelsvoorraad deur 'n debiteur teruggebring, R1 200, is na die verkeerde kant van sy rekening in die Debiteuregrootboek oorgeboek.
- (vii) Thomson Handelaars koop van en verkoop goedere aan Sprong Dienste. Sprong Dienste het versoek dat sy kredietsaldo van R2 500 in die Krediteuregrootboek, oorgedra moet word na sy rekening in die Debiteuregrootboek.
- (viii) 'n Faktuur vir kredietverkope aan Le Vack Dienste is na die rekening van La Grange Goedere oorgeboek, R3 500.
- (ix) 'n Faktuur vir kredietverkope, R4 200, is as R2 400 in die Debiteurejoernaal ingeskryf.
- (x) Die agterstallige rekening van 'n debiteur, R900, moet as oninbare skuld afgeskryf word. Alhoewel nog geen inskrywing vir die oninbare skuld gemaak is nie, verskyn die debiteur se saldo nie in die Debiteurelys nie.

1.3 KREDITEURE**INLIGTING:**

Makanda Handelaars koop goedere van Gqeberha Dienste.

GEVRA:

Makanda Handelaars is nie heeltemal tevrede met die kwaliteit van goedere wat van Gqeberha Dienste ontvang word nie.

Noem TWEE faktore om te oorweeg voordat hulle van verskaffer verander. (4)

1.4 BANKREKONSILIASIE

Die volgende inligting handel oor Meyer Handelaars vir Januarie 2025.

GEVRA:

Stel die Bankrekonsiliasiestaat op 31 Januarie 2025 op. (6)

INLIGTING:

- A.** Saldo op die bankstaat soos ontvang van EC Bank, R53 900 (kt.).
- B.** Addisionele inligting om in ag te neem:
- (i) Items in die Kontantjoernale vir Januarie 2025 wat nie op die Bankstaat vir Januarie 2025 verskyn nie:
 - 'n Deposito van R38 250 wat op 31 Januarie 2025 gemaak is
 - EFO 675, R5 400
 - (ii) Twee foute is op die bankstaat geïdentifiseer en EC Bank het beloof om hierdie inskrywings in Februarie 2025 reg te stel.
 - EFO Nr. 687 is in die Kontantbetalingsjoernaal korrek as R9 860 ingeskryf, maar verskyn as R8 960 op die bankstaat.
 - 'n Betaling vir 'n vreemde debietorder vir R2 500 verskyn op die bankstaat.
 - (iii) Die saldo van die bankrekening is?

HOU HIERDIE BLADSY OOP.

VRAAG 2: KOSTEREKENINGKUNDE**(45 punte; 35 minute)**

- 2.1 Identifiseer EEN kostekategorie vir elk van die volgende beskrywings deur die beste opsie uit die lys hieronder te kies. Skryf slegs die kostekategorie langs die vraagnommers (2.1.1 tot 2.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer.

 administrasiekoste; direkte arbeidskoste; direkte materiaalkoste;
 fabrieksbokoste; verkoops- en verspreidingskoste

- 2.1.1 Koste van advertensieveldtog
- 2.1.2 Koste van materiaal in produksieproses gebruik
- 2.1.3 Huur van fabriek
- 2.1.4 Salarisse van kantoorpersoneel (4)

2.2 HERMS VERVAARDIGERS

Jy word voorsien van inligting rakende Herms Vervaardigers vir die jaar geëindig 30 April 2025. Hulle vervaardig een soort rekenaarsak.

GEVRA:

- 2.2.1 Bereken die volgende kostes: (6)
- Direkte materiaalkoste (6)
 - Direkte arbeidskoste (7)
 - Fabrieksbokoste
- 2.2.2 Stel die Produksiekostestaat op. (9)
- 2.2.3 Bereken die gelykbreekpunt vir 2025. (6)
- Verduidelik of die eienaar bekommerd moet wees of nie, oor die resultate. Verskaf syfers in jou verduideliking. (3)
- 2.2.4 Verduidelik die verskil tussen *vaste* en *veranderlike koste*. (2)
- 2.2.5 Verduidelik die term "*ekonomie van skaal*" in terme van vaste koste. (2)

INLIGTING:**A. Voorraad voorhande:**

	30 April 2025	1 Mei 2024
Grondstof	183 100	260 500
Goedere-in-bewerking voorraad	?	75 200

- B.** Grondstof gedurende die finansiële jaar aangekoop, R1 500 600.
 Vraggeld betaal op grondstowwe aangekoop, R89 000.
 Grondstof aan verskaffers teruggestuur, R13 700.

C. Lone vir werkers betrokke in produksie:

Aantal werkers	9
Gewone/basiese loon	R60 per uur
Gewone ure per werker gewerk	1 950
Oortydloon	1½ keer gewone loon per uur
Totale oortyd ure	150
Aftrekkings	12% van basiese loon
Werkgewersbydrae	10% van basiese loon

D. Fabrieksboekoste:

Die fabrieksboekoste is as R530 200 bereken, maar die volgende foute en weglatings is ontdek:

- R60 000 vir huur is ingesluit. Huur is toegedeel as 3 : 2 : 1. Huur behoort as 6 : 2 : 2 toegedeel te word, met die fabriek wat altyd die grootste deel van die huuruitgawe dra.
- Die hele uitgawe vir water en elektrisiteit, R240 800 is ingesluit as deel van fabrieksboekoste. Die fabriek dra slegs 80% van hierdie uitgawe.
- Versekering vir die jaar is R85 000 en is by fabrieksboekoste uitgelaat. Die fabriek dra 70% van hierdie uitgawe.

E. Addisionele inligting:

- 3 820 rekenaarsakke is teen 'n koste van R900 elk vervaardig en is teen 'n wins van 50% op kosprys verkoop.
- Totale vaste koste beloop R1 008 000 en totale veranderlike koste beloop R3 629 000.

VRAAG 3: VOORRAAD**(35 punte; 25 minute)****3.1 BEGRIPPE**

Pas die konsepte in KOLOM B by 'n beskrywing in KOLOM A. Skryf slegs die letter (A–E) langs die vraagnommers (3.1.1 tot 3.1.4) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A		KOLOM B	
3.1.1	Metode beste geskik vir duur, individueel herkenbare items	A	Eerste-in-eerste-uit
3.1.2	Ouer voorraad word eerste verkoop	B	Periodieke stelsel
3.1.3	Totale koste van beskikbare goedere word gedeel deur die aantal eenhede beskikbaar	C	Deurlopende stelsel
3.1.4	Kosprys word by verkooppunt bereken	D	Spesifieke identifikasie
		E	Geweegdegemiddelde

(4)

3.2 VOORRAADWAARDASIE

Jy word voorsien van inligting rakende Rabada Batters, wat deur Rabada King besit word. Die besigheid verkoop kriekettoerusting. Rabada Batters gebruik die **periodieke voorraadstelsel** en die **geweegdegemiddelde-metode** om hul krieketkolwe (wat 95% van hul besigheid is) in voorraad te waardeer. Die finansiële jaar het 28 Februarie 2025 geëindig.

GEVRA:

- 3.2.1 Bereken die eenheidsprys van die krieketkolwe op 1 Maart 2024. (2)
- 3.2.2 Bereken die waarde van voorraad voorhande op 28 Februarie 2025. (8)
- 3.2.3 Bereken die bruto wins op 28 Februarie 2025. (6)
- 3.2.4 Bereken hoeveel **dae** dit behoort te neem om die eindvoorraad van krieketkolwe te verkoop. Gebruik die **eindvoorraad** in jou berekening. Hou in gedagte dat die voorraadhoudingsperiode vir 2024, 34 dae was en lewer kortliks kommentaar op jou antwoord. (5)
- 3.2.5 Rabada vermoed dat sommige van die krieketkolwe gedurende die jaar gesteel is. Verskaf 'n berekening om sy kommer te ondersteun. Gee TWEE punte van advies aan Rabada om hierdie situasie te verbeter. (8)
- 3.2.6 Rabada Batters verkoop ook krikethemde en gebruik die eerste-in-eerste-uit-metode om hul krikethemde in voorraad te waardeer. Verduidelik EEN rede waarom die besigheid verskillende metodes gebruik om hul voorraad te waardeer. (2)

INLIGTING:**A. Voorraadsaldo's van krieketkolwe:**

	Eenhede	Eenheidsprys	Totaal
1 Maart 2024	700	?	R1 050 000
28 Februarie 2025	930	?	?

B. Aankope, terugsendings en vraggeld:

	Eenhede	Eenheidsprys	Totale bedrag
Aankope:			
Mei 2024	2 200	R1 600	R3 520 000
September 2024	1 900	R1 800	R3 420 000
November 2024	1 300	R2 500	R3 250 000
Februarie 2025	900	R2 650	R2 385 000
	6 300		R12 575 000
Terugsendings:			
Van Septemeber 2024	(10)		?
Van Februarie 2025	(40)		?
Vraggeld op aankope:			
Totale vraggeld op aankope vir die jaar is R218 300. Geen terugbetaling vir vraggeld op teruggestuurde goedere is ontvang nie.			

C. Verkope:

6 050 krieketkolwe is teen R3 200 elk verkoop.

VRAAG 4: VASTE BATES EN PROBLEEMOPLOSSING (35 punte; 30 minute)**4.1 VASTE BATES**

Die inligting handel oor Govender Bpk. Die finansiële jaar het op 28 Februarie 2025 geëindig.

GEVRA:

- 4.1.1 Bereken die drawaarde van grond en geboue op 1 Maart 2024. (2)
- 4.1.2 'n Gebou wat net so groot is en in dieselfde omgewing as die maatskappy se gebou is, is onlangs teen R10 000 000 verkoop. Die hoof-uitvoerende beamppte het die interne ouditeur versoek om die maatskappy se geboue teen R8 000 000 te herwaardeer.
Verduidelik waarom die interne ouditeur 'n probleem met hierdie versoek het. Verwys na 'n AARP-beginsel in jou verduideliking. (3)
- 4.1.3 Bereken die totale waardevermindering op voertuie vir die jaar geëindig 28 Februarie 2025. (6)
- 4.1.4 Bereken die totale opgehoopte waardevermindering op toerusting wat op 31 Oktober 2024 verkoop is. (6)
- 4.1.5 Stel die Bateverkoperekening op 31 Oktober 2024 op. (5)
- 4.1.6 'n Werknemer wou die ou toerusting gekoop het en was uiters ontevrede toe hy hoor dat die toerusting aan een van die direkteure verkoop is.
Lewer kommentaar op hierdie situasie. (4)

INLIGTING:**A. Saldo's:**

	28 Februarie 2025	1 Maart 2024
Grond en geboue	5 100 000	?
Voertuie	1 440 000	700 000
Opgehoopte waardevermindering op voertuie	?	680 000
Toerusting	870 000	750 000
Opgehoopte waardevermindering op toerusting		

B. Addisionele inligting:

- (i) Toevoegings ter waarde van R860 000 is gedurende die jaar aan die geboue gedoen. Dit is korrek aangeteken toe die toevoegings gedoen is.
- (ii) Op 28 Februarie 2025 het die maatskappy twee voertuie gehad. Die tweede voertuig is op 1 November 2024 aangekoop en behoorlik in die boeke ingeskryf.
- (iii) Voertuie word teen 15% p.j. op kosprys verminder.

- (iv) Nuwe toerusting ter waarde R150 000 is op 1 Desember 2024 aangekoop en korrek ingeskryf.
Op 31 Oktober 2024 is ou toerusting vir R5 000 kontant aan een van die direkteure verkoop. Hierdie toerusting is op 1 Maart 2022 teen 'n koste van R30 000 aangekoop.
- (v) Waardevermindering op toerusting word teen 10% p.j. op drawaarde bereken.

4.2 PROBLEEMOPLOSSING

Easy Rides verkoop elektriese fietse van drie verskillende winkels in die Oos-Londen-area. Elke winkel het sy eie bestuurder. Die tabel hieronder toon die syfers vir die finansiële jaar geëindig 31 Maart 2025.

GEVRA:

Identifiseer EEN probleem met betrekking tot elke winkel en haal syfers in die identifisering van elke probleem aan.

Verskaf EEN punt van advies om elke probleem wat geïdentifiseer is, op te los.

(9)

INLIGTING VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 MAART 2025:

	Vincent	Cambridge	Selborne
Aantal e-fietse beskikbaar vir verkope	550	450	380
Aantal bestellings ontvang	150	400	500
Aantal e-fietse verkoop	150	400	380
Aantal e-fietse teruggestuur vir herstelwerk	1	10	2
Eindvoorraad	400	50	0
Verkoopprijs per e-fiets	R16 150	R14 250	R15 200
Winsopslagpersentasie	70%	50%	60%
Kontant van klante gedeponeer	R2 422 500	R5 415 000	R5 776 000

35

TOTAAL: 150

GRAAD 12 REKENINGKUNDE FINANSIËLE AANWYSERS FORMULEBLAD	
$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Netto wins voor belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto wins na belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Bedrysuitgawes}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bedryswins}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{100}{1}$
Totale bates : Totale laste	Bedrysbates : Bedryslaste
(Bedrysbates – Voorraad) : Bedryflaste	Niebedryflaste : Aandeelhoudersbelang
(Handel en ander ontvangbare bedrae + Kontant en kontantekwivalente) : Bedryflaste	
$\frac{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$ (*Sien nota 1 hieronder)	$\frac{\text{Koste van verkope}}{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}$
$\frac{\text{Gemiddelde debiteure}}{\text{Kredietverkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Gemiddelde krediteure}}{\text{Koste van verkope/Krediet aankope}} \times \frac{365}{1}$ (*Sien nota 2 hieronder)
$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Gemiddelde aandeelhoudersbelang}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$ (*Sien 3 nota hieronder)
$\frac{\text{Netto inkomste voor belasting + Rente op lenings}}{\text{Gemiddelde aandeelhoudersbelang + Gemiddelde niebedryflaste}} \times \frac{100}{1}$	
$\frac{\text{Aandeelhoudersbelang}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Tussentydse dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Finale dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Dividende per aandeel}}{\text{Verdiens te per aandeel}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Netto inkomste na belasting}} \times \frac{100}{1}$
Totale vaste koste	
$\text{Verkoopprijs per eenheid} - \text{Veranderlike koste per eenheid}$	
LET WEL: Handelsvoorraad aan die einde van 'n finansiële jaar kan gebruik word as dit in die vraag vereis word. Krediet aankope kan gebruik word in plaas van koste van verkope (syfers sal dieselfde wees mits voorraad konstant bly). Indien daar 'n verandering in die aantal uitgereikte aandele gedurende 'n finansiële jaar is, word die geweegde gemiddelde getal aandele in die praktyk gebruik.	

